Hər qaranlıq gecənin bir işıqlı səhəri var

"Talesizlər şəhəri" kitabını oxuyarkən ...

Yazıçı-jurnalist Rəfiqə Sadıqova "Talesizlər şəhəri" adlı yeni kitabı ilə oxucularının növbəti görüşünə gəlib. Sanki o şəhərin içərisindən keçərək gəlib. O şəhərin ki sakinləri nankor qonşunun, namərd düşmənin əli ilə el-obasından dərbədər edilərək 30 il olmazın çətinliklərə düşüb, yurd-yuva həsrəti ilə, tikdiyi evin, qurduğu güzəranın nisgilini yaşaya-yaşaya dözüb.

Yox, kitabın müəllifi məcburi köçkün həyatı yaşamayıb. Amma bir vətəndaş, qadın-ana kimi öz soydaşlarının dərdini bilib, duyub, dərk edib, onların vəziyyətindən yaxından xəbərdar olub.

Qarabağın bir parçası olan Ağdamda doğulub, böyüyüb boya-başa çatan bir insan kimi məcburi köçkünə çevrilən qohum-əqrabasının, sevdiyi, tanıdığı şəxslərin yaşayışından, qayğılarından, problemlərindən heç də uzaq olmayıb, onların ağrılarını yaxından hiss edib.

Qarabağ dərdi bir jurnalist kimi onun taleyindən də keçib. Yəni hadisələrin salnaməsini izləyib, üç onillik ərzində bir milyon qaçqını, məcburi köçkünü olan Vətənində nələr baş verdiyindən başqalarından tez xəbər tutub, onları təkcə qəzet səhifələrinə deyil, yaddaşına, hafizəsinə də yazıb.

Nəhayət, bütün bunları yazıçı təxəyyülündən keçirərək, qələmi ilə cilalayaraq oxunaqlı bir povest kimi ərsəyə gətirib. "Talesizlər şəhəri" bədii əsər olsa da, əslində, insanların yaşamış olduğu həyatın güzgüsüdür. Tarixin bir parçasıdır ki, orada məcburi köçkünlüyün ilk günündən başlayaraq dövlətimizin başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqının, əsgər və zabitinin qazandığı zəfərədək olan dövr öz əksini tapıb. Kitaba "Ön söz əvəzi"ndə deyildiyi kimi: "Talesizlər şəhəri" kitabı xalqımızın qara günlərindən, məşəqqətli illərindən, otuzillik ağır, acınacaqlı taleyindən bəhs edir. Bu kitabdakı əsərlərin bir qəhrəmanı var: mənəviyyatlı insanlar, Azərbaycan xalqı! Bu gün düşməni yenən, həsrətə, sitəmə, əzablı məcburi köçkün ömrünə qalib gələn Azərbaycan xalqı! İtkilərlə dolu, əmanət qəbirlərlə xatırlanan ümidsiz, çarəsiz insan ömürlərinə qalib gələn Azərbaycan xalqı!"

Kimlərdir bu mənəviyyatlı, 30 ilin sərt sınaqlarından çıxan insanlar? Ən ağır günlərdə belə mənliyini qoruyan, qürurunu sındırmayan həm kişilər, həm də qadınlar. Dar gündə bir loxmasını da bölməyi bacaranlar...

"Düzün düzəngahında yan-yana düzülmüş çadırlar yeni sahiblərini gözləyirdi. Heç vaxt dilimizdə yer almayan bir termin yaranmışdı. Adına da "Çadır şəhəri" deyilirdi. Həyatın ironiyası! Çadır özü nədir ki, onun şəhəri də nə ola. Lakin dünya kar və kor olduğu üçün çadır şəhəri, çadıra sığınan böyük bir insan ordusu yaranmışdı..." - yazır müəllif. - Bayaqdan yol gələn insanlar çadırın kölgəsinə çəkilib torpağın üstündə oturdular. Gözləməkdən başqa çarə yox idi. Boğçasında, çantasında yeməyi, çörəyi olanlar süfrə açdılar. Kənarda duranları səsləyən Südabə:

- Burada heç birimiz ev sahibi deyilik. Yaxın gəlin, Allah verəndən bir tikə kəsin, - dedi".

Südabə kimi genişürəkli, möhkəm iradəli insanlardır Rəfiqə Sadıqovanın əsərinin qəhrəmanları. Bütün doğmalarını itirmiş Südabə atadan-anadan yetim qalan xəstə, çəlimsiz bir uşağa sahib çıxaraq onu böyüdüb araya-ərsəyə gətirir. Özünün də ehtiyac içində yaşadığı o dövrdə, bax, həmin o məşəqqətli illərdə... Bu yolda Rasim adlı o uşağı xəstəlikdən qurtarmaqda Südabənin dəstəkçisi Murad həkim olur.

Müəllifin "Murad doxdur" kimi təqdim etdiyi bu bacarıqlı həkim də talesizlər şəhərinin sakinidir. Şəxsi taleyi də gətirməyən bir insandır. Bununla belə, camaata öz peşəsi, insanlığı ilə arxa-dayaqdır. Rasim isə böyüyüb torpağı xilas edənlərdən biri olur.

"Talesizlər şəhəri"nin digər sakinlərinin də dözümü, yaman günə sinə gərməsi barədə xeyli danışmaq mümkündür. Çünki müəllif onların hər birindən ürəkdolusu rəğbətlə, həssaslıqla, canıyananlıqla yazıb. Bu şəhərin sakinlərini cəsarətlə digər şəhər və bölgələrimizin - yurd-yuvasından perik salınmış minlərlə soydaşımızın ümumiləşdirilmiş obrazı kimi qəbul etmək də olar. Onu da qeyd edək ki, müəllifin kitabda təqdim etdiyi digər hekayə, esse və düşüncələr də həyati həqiqətləri əks etdirir, ustalıqla qələmə alınıb və maraqla oxunur.

..."Ağdamdan heç yaza da bilmirəm". Bu sözləri "Gəncənin səsi" qəzetinin baş redaktoru, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyi Gəncə şəhər təşkilatının sədri, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Rəfiqə xanım Sadıqova şanlı Qələbəmizdən təxminən iki il əvvəl demişdi. O zaman bu yerlər onun hiss və duyğularında doğma, əziz bir canlı kimi əsirlikdə idi. "Amma yazacağam, indiyədək yazdıqlarımın ən yaxşısını azad edilmiş Ağdamdan yazacağam", - demişdi. Və Qarabağ düşmən tapdağından azad olunandan sonra belə dəyərli bir povest yazdı. Arzu edək ki, növbəti əsəri yurd yerinə qayıdan insanlarımızın yaşantıları, hiss və həyəcanları, sevinc və xoş qayğıları barədə olsun.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"